

SAKSFRAMLEGG

Til:
Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

Møtedato:
22.03.2017

Sak:
16/17

Forslag til endring i semiobligatoriske fag på 4. avdeling

Innstilling til vedtak:

Studieutvalget tilrår at faget rettsøkonomi blir utfaset og erstattet med komparativ rett.

Begrunnelse:

Prodekan Gunnar Eriksen og avdelingsleder for 4. avdeling Anna Nylund har kommet med forslag om endring i semiobligatoriske fag på 4. avdeling. Det er foreslått at faget tas ut og erstattes med ett eller to fag. Nedenfor er et utkast av det fullstendige forslaget for endringen. Det fullstendige forslaget med begrunnelse fra Nylund er vedlagt saken, sammen med forslag om fagbeskrivelse.

Fordi faget rettsøkonomi er sårbart både med tanke på undervisning og eksamen. Derfor foreslås faget rettsøkonomi avviklet og erstattet med et annet fag.

Et mothensyn for fjerning av rettsøkonomi er at studentene som tar faget er fornøyde med undervisningen og oppfatter det som nyttig og interessant. Selv om det er svært viktig at studentene oppfatter innholdet i studiene som relevant, mener jeg at de praktiske vanskene knyttet til faget rettsøkonomi veier tyngre.

Kriteriene for et egnet valgfag bør være at 1) faget er et perspektivfag, 2) undervisningssituasjonen i faget er tilstrekkelig god og 3) eksamen i faget kan gjennomføres med nåværende sensorkorps.

Komparativ rett er et klassisk perspektivfag og det oppfyller alle tre kriteriene. Faget gir studentene innsikt i ulike grupper av rettskulturer/rettssystemer, særlig nordisk rett og de sentrale delene av *common law* og *civil law*. Studentene gis en forståelse av at rettssystemet, blant annet konfliktløsning, lovgivning/normskapning og juridisk metode, kan organiseres på ulike måter og at variasjonene er store selv mellom vestlige rettsstater. Faget har en sammenheng med øvrige perspektivfag fordi likheter og ulikheter kan forklares på bakgrunn av den historiske og samfunnsmessige utviklingen i hvert enkelt land. Selv om vestlige rettskulturer vektlegges mest, kan et slikt fag også inneholde stoff om ikke-vestlige rettskulturer, for eksempel den kinesiske rettskulturen.

Komparativ rett gir også en større forståelse av norsk rett og norsk rettskultur, dess særart og likhet med andre rettskulturer og samspillet med andre lands rett. Kunnskap om de nordiske land er helt essensielt for å forstå norsk rett i et internasjonalt perspektiv.

Komparativ rett er også et metodefag og kan gi en grunnleggende innsikt i hvordan komparasjon kan brukes i rettsvitenskapelig arbeid.

Komparativ rett vil i tillegg være et viktig bidrag til internasjonalisering, fordi det gir studentene et internasjonalt perspektiv og gir grunnleggende ferdigheter til å arbeide med andre lands rett. Blant annet vil det være en stor fordel for studenter som ønsker å ta et semester eller et studieår i utlandet å ha grunnleggende kunnskaper om ulike typer av rettssystem/rettskulturer og å forstå særtrekkene i norsk rett. For øvrige studenter er komparativ rett internasjonalisering på hjemmebane.

Ad kriterium to og tre: per i dag har flere av de fast ansatte erfaring i å arbeide med komparativ rett. I tillegg har også en rekke eksterne undervisere god kompetanse i faget. Komparativ rett krever heller ikke i så stor grad spesialkompetanse av sensorene at vårt ordinære sensorkorps ikke skulle være nok. En god sensorveiledning og gode diskusjoner under sensormøtene vil være tilstrekkelig.

Det er grunn til å tro at faget komparativ rett kan bli populært blant studentene og dermed minke tilstrømmingen til retts sosiologi. Per i dag velger godt over halvparten av studentene retts sosiologi, noe som leder til store undervisningsgrupper. En jevnere fordeling av studentene mellom valgfagene vil innebære at gruppestørrelsene blir noe mindre i retts sosiologi og dermed at det er enklere å legge om til mer studentsentrert undervisning. Dermed kan også undervisningen på vårsemestret på 4. avdeling etter hvert gjennomføres etter de samme prinsippene og metodene som undervisningen under høstsemestret 2016.

Per dags dato tilbyr det juridiske fakultet ved UiO komparativ rett som et valgfag og det juridiske fakultet ved UiB komparativ rett som en del av det obligatoriske faget Retts historie og komparativ rett. Ved UiO er undervisningsspråket engelsk og ved UiB er undervisningsspråket norsk og pensum er på nordiske språk og engelsk. I tillegg har begge fakultet valgfag/spesialfag i komparativ rett.

Kjersti Dahle
studiesjef

Saksbehandler: Sunniva Solheim Alvestad

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Vedlegg

- 1 Forslag til endring i semiobligatoriske fag på 4. avdeling - forslag fra avdelingsleder
- 2 Forslag fagbeskrivelse - komparativ rett

Forslag til endringer av semiobligatoriske valgfag på 4. avdeling – innføring av komparativ rett, utfasing av rettsøkonomi

Bakgrunn

Per i dag tilbys tre semiobligatoriske fag på 4. avdeling: rettsfilosofi, retts sosiologi og rettsøkonomi på 5 studiepoeng hver. Fagene er så kalte perspektivfag. Studentene velger å følge undervisningen i ett av fagene. Retts sosiologi har vært det i særklasse mest populære faget med i overkant av 70 påmeldte studenter de to siste årene. Rettsøkonomi er faget med færrest studenter, av og til helt ned mot ti studenter. Rettsfilosofi, som er et rimelig nytt tilbud, har hatt omtrent 30 påmeldte. Ordningen med semiobligatoriske fag oppfattes som positivt fordi det gir studentene valgfrihet. Fordi studentene oppfatter de semiobligatoriske fagene som et positivt tillegg i studiene er det ønskelig at fakultetet til enhver tid har et tilstrekkelig variert og forutsigbart tilbud av perspektivfag.

Faget rettsøkonomi blir ikke tilbudt våren 2017 på grunn av mangel på underviser. På grunn av innholdet i faget er det bare noen få personer som har kompetanse til å undervise og dermed er undervisningssituasjonen sårbar. I praksis er fakultetet helt avhengig av at nåværende underviser Gunnar Nordén er tilgjengelig, fordi det finnes særdeles få alternative undervisere og det har vist seg at disse ikke har anledning til å komme til Tromsø i to uker for å ha undervisning. I løpet av de siste ti årene har undervisningstilbudet i rettsøkonomi blitt avlyst to-tre ganger på grunn av at Gunnar Nordén, som underviser i faget, ikke er tilgjengelig.

Eksamen har også vært utfordrende siden svært få sensorer har, og har mulighet å få, tilstrekkelige kunnskaper i faget. Derfor må vi finne frem sensorer med særlig kompetanse dersom vi ønsker å lage eksamensoppgaver i de semiobligatoriske fagene. Ingen av de fast ansatte på fakultetet har tilstrekkelig kompetanse innen faget for å undervise i det. UiB har per i dag ikke noe tilbud i rettsøkonomi. På UiO er faget et semiobligatorisk fag, og de har fast ansatte med kompetanse i faget.

Forslag til endring – utfasing av rettsøkonomi, innføring av komparativ rett

Fordi faget rettsøkonomi er sårbart både med tanke på undervisning og eksamen. Derfor foreslås faget rettsøkonomi avviklet og erstattet med et annet fag.

Et mothensyn for fjerning av rettsøkonomi er at studentene som tar faget er fornøyde med undervisningen og oppfatter det som nyttig og interessant. Selv om det er svært viktig at studentene oppfatter innholdet i studiene som relevant, mener jeg at de praktiske vanskene knyttet til faget rettsøkonomi veier tyngre.

Kriteriene for et egnet valgfag bør være at 1) faget er et perspektivfag, 2) undervisningssituasjonen i faget er tilstrekkelig god og 3) eksamen i faget kan gjennomføres med nåværende sensorkorps.

Komparativ rett er et klassisk perspektivfag og det oppfyller alle tre kriteriene. Faget gir studentene innsikt i ulike grupper av rettskulturer/rettssystemer, særlig nordisk rett og de sentrale delene av *common law* og *civil law*. Studentene gis en forståelse av at rettssystemet, blant annet konfliktløsning, lovgivning/normskapning og juridisk metode, kan organiseres på ulike måter og at variasjonene er store selv mellom vestlige rettsstater. Faget har en sammenheng med øvrige perspektivfag fordi likheter og ulikheter kan forklares på bakgrunn av den historiske og samfunnsmessige utviklingen i hvert enkelt land. Selv om vestlige rettskulturer vektlegges mest, kan et slikt fag også inneholde stoff om ikke-vestlige rettskulturer, for eksempel den kinesiske rettskulturen.

Komparativ rett gir også en større forståelse av norsk rett og norsk rettskultur, dess særart og likhet med andre rettskulturer og samspillet med andre lands rett. Kunnskap om de nordiske land er helt essensielt for å forstå norsk rett i et internasjonalt perspektiv.

Komparativ rett er også et metodefag og kan gi en grunnleggende innsikt i hvordan komparasjon kan brukes i rettsvitenskapelig arbeid.

Komparativ rett vil i tillegg være et viktig bidrag til internasjonalisering, fordi det gir studentene et internasjonalt perspektiv og gir grunnleggende ferdigheter til å arbeide med andre lands rett. Blant annet vil det være en stor fordel for studenter som ønsker å ta et semester eller et studieår i utlandet å ha grunnleggende kunnskaper om ulike typer av rettssystem/rettskulturer og å forstå særtrekkene i norsk rett. For øvrige studenter er komparativ rett internasjonalisering på hjemmebane.

Ad kriterium to og tre: per i dag har flere av de fast ansatte erfaring i å arbeide med komparativ rett. I tillegg har også en rekke eksterne undervisere god kompetanse i faget. Komparativ rett krever heller ikke i så stor grad spesialkompetanse av sensorene at vårt ordinære sensorkorps ikke skulle være nok. En god sensorveiledning og gode diskusjoner under sensormøtene vil være tilstrekkelig.

Det er grunn til å tro at faget komparativ rett kan bli populært blant studentene og dermed minke tilstrømmingen til retts sosiologi. Per i dag velger godt over halvparten av studentene retts sosiologi, noe som leder til store undervisningsgrupper. En jevnere fordeling av studentene mellom valgfagene vil innebære at gruppestørrelsene blir noe mindre i retts sosiologi og dermed at det er enklere å legge om til mer studentsentrert undervisning. Dermed kan også undervisningen på vårsemestret på 4. avdeling etter hvert gjennomføres etter de samme prinsippene og metodene som undervisningen under høstsemestret 2016.

Per dags dato tilbyr det juridiske fakultet ved UiO komparativ rett som et valgfag og det juridiske fakultet ved UiB komparativ rett som en del av det obligatoriske faget Rettshistorie og komparativ rett. Ved UiO er undervisningsspråket engelsk og ved UiB er undervisningsspråket norsk og pensum er på nordiske språk og engelsk. I tillegg har begge fakultet valgfag/spesialfag i komparativ rett.

Komparativ rett –forslag til fagplan

Jeg legger ved et forslag til fagplan for faget komparativ rett. Fagplanen er basert på at studentene trenger en forståelse av ulike typer av rettssystemer/rettskulturer, særlig de store vestlige rettskretsene som amerikansk, engelsk, fransk og tysk rett utgjør grunnen for. I en globalisert verden er det også viktig å ha kunnskap om et eller flere ikke-vestlige rettskulturer/rettssystem. I tillegg trenger studentene innsikt i komparativ metode, samspillet mellom nasjonale rettskulturer og hvordan komparativ rett kan brukes i ulike sammenhenger.

Ole Landos bok «Kort indføring i komparativ ret» omhandler både de viktigste vestlige rettskretsene og noen ikke-vestlige rettskretser. Boken er oppdatert og har en moderne tilnærming til komparativ rett. Boken diskuterer også komparativ metode. Den mangler imidlertid to viktige komponenter: nordisk rett og samspillet mellom rettskulturer. Derfor er det nødvendig å komplettere boken med et par artikler. Dag Michalsens artikkel har tidligere vært pensum på 2. avdeling og Anna Nylunds artikkel er pensum på 3. avdeling i ved UiB.

Tromsø 10.2.2017

Anna Nylund

Avdelingsleder 4. avdeling

Vedlegg 2

Komparativ rett (5 sp)

1) Faglig innhold

Komparativ rett er en inngangsport til forståelse og samarbeid mellom ulike rettssystemer. I komparativ rett beskriver, sammenligner og analyserer man ulike (nasjonale) rettssystemer. Formålet er å lære hvordan ulike rettssystemer er bygget opp, herunder hvordan historiske, kulturelle og samfunnsmessige faktorer kan forklare likheter og forskjeller, samt hvilket samspill som finner sted mellom ulike rettssystemer. I tillegg gis en innføring i rettskomparativ metode.

I faget fokuseres på de kontinentaleuropeiske rettskretsene som de tyske og franske utgjør (altså *civil law*), og de engelske og amerikanske rettskretsene (*common law*). Faget omfatter også en introduksjon av enkelte ikke-vestlige rettssystemer, som østasiatisk og islamsk rett.

2) Læringsutbytte

Kunnskap

Etter bestått fjerde avdeling har studenten:

- Avansert kunnskap om de sentrale trekkene ved og skillet mellom *civil law* og *common law*- systemer slik disse opptrer i amerikansk, engelsk, fransk og tysk rett
- Avansert kunnskap om nordisk rett
- God kunnskap om rettskomparativ metode
- Kunnskap om ikke-vestlige rettssystemer, herunder østasiatisk og islamsk rett

Ferdigheter

Etter bestått fjerde avdeling kan studenten

- Identifisere og diskutere likheter og forskjeller mellom ulike lands rett, herunder begrunne hvordan disse har oppstått
- Identifisere og diskutere særtrekk ved den norske rettskulturen og rettssystemet
- Bruke rettskomparativ metode

3) Pensum

Ole Lando: *Kort indføring i komparativ ret*, 3. udgave. Jurist- og Økonomforbundets Forlag: København 2009: Kapittel 1.1 punkt I og II (s. 25-47), kapittel 1.2 punkt I og II (s. 55-78), kapittel 1.4 (s. 101-145), kapittel 1.5 punkt I og II (s. 146-155), kapittel 1.6 (s. 157-171), kapittel 1.8 (s. 178-185), kapittel 2.1, kapittel 2.2, kapittel 2.3 (s. 187-212)

Dag Michalsen, "Internasjonaliseringens historie i norsk rett", *Lov og Rett* 2001 nr 8, s. 451-473, bare del 1 (s. 451-460).

Anna Nylund: «Mixing Past and Future – the Making of a Nordic Legal Culture 1850-2050», i Jørn Øyrehagen Sunde og Knut Einar Skodvin (red.), *Rendezvous of European Legal Cultures*. Fagbokforlaget: Bergen 2010, s. 167-181.